

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 69 (1706)

Аўторак, 28 жніўня 1962 года

Цана 4 кап.

ЗА ЗДАРОЎЕ ЎСІХ!

А. КОРХАЎ,
галоўны ўрач 3 баліцы
г. Мінска.

□ □

Пачну з аднаго, зусім нядаўняга прыкладу, які цяжка, амаль немагчыма забыцца. У Мінску, у горадзе, дзе на кожны 300 чалавек спецыялістаў прымірае адзін урач, дзе працуюць клінічныя баліцы з самымі дасканалымі медыцынскімі абсталяванням, у стацыянным горадзе Мінску памер чалавек, якому яшчэ не споўнілася 30 гадоў. Памёр, узяў сабе, ад апендыцыту!

Тут не было выключна цяжкага выпадку, не было і памылкі хірурга пры аперацыі. Проста звычайная легкадушнасць у адносінах да сябе, да свайго здароўя. Пяць прыступаў чалавек пераходзіў на нагах — «абдысца» як-небудзь, перацягваў. А калі ноччу машына хуткай дапамогі прывезла яго ў баліцу, аперацыя была ўжо справай дарэмнай.

Чаму так бязглузда абарваўся жыццё маладога чалавек? Хто ў гэтым вінаваты? Можна сказаць, і тут не будзе памылкі, што вінаваты толькі ён сам. Але яму ад гэтага стане лягчэй?

Кожны такі выпадак прымусівае зноў і зноў задумацца. Магчыма, і мы ў чым-небудзь вінаваты, часосці неаддзялілі, не ўлічылі? Магчыма, легкадушнасць, якую праявіў хворы, не проста рыса яго характару, а і адзнака невысокай культуры, невуцтва ў пытаннях медыцыны, санітарыі і гігіены?

Я вось часам думаю — што трэба ведаць чалавеку, якому мы можам лічыць сёння культурным? Кожны спецыяліст, безумоўна, будзе ў першую чаргу гаварыць са сваю галіну ведаў — тут і эстэтыка, і логіка, і псіхалогія, і асновы жыццёвай грамадства і прыроды. Настойлівы голас нашай грамадскай практыцы не ды дапаўняе абавязковую праграму школьных падручнікаў і курсав інстытутаў падрыхтоўкі, а ўвучыць правільна пацвярджаць і ў багаты абавязковы ведаў чалавек паступова трапіць вельмі многа нова-

га. Акрамя аднаго: ведаў аб сваім арганізме, аб сваім здароўі. Скажуць: а ў школах жа выкладаецца анатомія! Тут я магу адказаць адным, магчыма, крыху грубаватым, затое дакладным параўнаннем: ведаць з чаго складаецца машына, гэта яшчэ не значыць умець кіраваць ёю. А чалавек павінен умець кіраваць сваім арганізмам, разумець і адчуваць яго, павінен быць у некаторай ступені медыкам для самога сябе і культурным (асабліва падкрэслваю — культурным) медыкам у адносінах да сваіх дзяцей.

Вось перада мною ў кабінете стаіць жанчына. На шырыні яе жакета блакітны ромб — адзнака вышэйшай адукацыі. Яна стаіць і горава даказвае, што ў яе сына «ціжкая псіханеўралогічная захворванне», сыне, як сараўдны ўрач, складанымі тэрмінамі, узятымі з медыцынскіх даведнікаў, напэўна, пагадзіны падаў, і патрабуе, каб дэжурнага хірурга (дарчы, зусім здаровага, толькі распахнутага) неадкладна паклікалі ў баліцу.

Я ведаю гэтую жанчыну і яе мужа, ведаю хлопчыка ледзь не з першага дня нараджэння. Далі-бог, калі б спецыяльна зацэлілі людзі зрабіць усё, каб саваць здароўе дзіцці, яны лепш бы з гэтым не справіліся, чым знаёмыя мне бацькі. Пачалося з таго, што самыя элементарныя правілы догляду дзіцці былі для іх свайго роду кітайскай граматай. А потым недзе штосьці пачыталі, штосьці праслухалі, і пачалася «самалічэўнасць»...

Калі б у мяне было такое права, я не выдаваў бы маладым людзям пасведчання аб шлюб, пакуль яны не правілі спецыяльныя кароткія курсы.

У гэтым перада мною ў кабінете стаіць жанчына. На шырыні яе жакета блакітны ромб — адзнака вышэйшай адукацыі. Яна стаіць і горава даказвае, што ў яе сына «ціжкая псіханеўралогічная захворванне», сыне, як сараўдны ўрач, складанымі тэрмінамі, узятымі з медыцынскіх даведнікаў, напэўна, пагадзіны падаў, і патрабуе, каб дэжурнага хірурга (дарчы, зусім здаровага, толькі распахнутага) неадкладна паклікалі ў баліцу.

З ЛЕПШЫХ РАБОТ

Матэрыялы абласны Дом народнай творчасці з лепшых работ мастацтва майстроў жывапісу і прыкладнага мастацтва стварыў выключна пераможца выставы, 3 новага навуковага года яна будзе шырока выкарыстоўвацца на занятках у народных універсітэтах, на прамысловых прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах вобласці і ў суправаджаюць лекцыямі мастакоў.

ВЕЧАР КНІГІ

Нядаўна ў гарадскім пасёлку Акцёрскі Гомельскай вобласці пачаўся аб'езд: «Сяння ў рабін Доме культуры адбудзецца вечар кнігі». Аб'езд прыцягнула ўвагу жыхароў. Увечары пасля працоўнага дня ўдзельніцы зала Дома культуры былі поўны. З дэкларацыяй аб значнасці кнігі ў жыцці чалавека, аб гісторыі і развіцці кнігавыданняў у нашай краіне выступілі сакратар райкома ЛКСМБ т. Галіноўскі, выкладчык літаратуры Валасавічэўскі і спрэдыя школы т. Корзун, загадчык раённага аддзела культуры т. Руцкоў. Затым адбылася літаратурная віктарыя.

Удзельнікі вечара набылі новыя кнігі ў кіёску, які працаваў у фойе Дома культуры.

І. ГУРЭВІЧ.

КАБ ДУША ГАРНУЛАСЯ ДА ПРЫГОЖАГА

Мы яшчэ дрэнна выхоўваем у нашых дзяцей пачуццё прыгожага, любоў да навакольнай прыроды, да розных жыццёвых рэчаў і, нарэшце, любоў да мастацтва.

А хто, як не школы настаўнік, павінен у першую чаргу клапаціцца аб выхаванні сапраўднага мастацкага густу ў сваіх вучняў, разумення імі прыгожасці жыцця?

І калі школа навучыць кожнага маленькага грамадзяніна захапляцца глыбокай блакітнага неба, доўга не адыходзіць ад «Вяснянкі звону» Левітана і з загоным дыхам і хваляваннем услухавацца ў пудовыя гукі «Лятальнай сімфоніі» Чайкоўскага, тады не будзе ў нас «адуканых» дзікуноў, што топчучы кветкі, нявечыя дрэўцы.

Жыццё прымусівае нас з усёй сур'ёзнасцю ставіцца да эстэтычнага выхавання ў школе. Што ўжо зроблена для палепшэння яго? У праграмы 5—7 класаў уключаны ўрокі малювання і спеву. На гэтых прадметах у Мінскай вобласці наладжана стала мастацкая работа. Пры абласным інстытуце ўдасканалення настаўнікаў адзін раз у паўгода склікаюцца семінары кіраўнікоў раённых секцый выкладчыкаў спеву, разам з якімі складаецца, а потым падрабязна абмяркоўваецца календарны план па кожнаму класу. Асабліва значную карысць ад такіх семінараў маюць настаўнікі пачатковых класаў.

У нашым раёне большасць выкладчыкаў спеву цяпер ужо

У ГЭТЫМ
НУМАРЫ

Урывак з рамана

І. Мележа

СЛОВА ПРА МАЛОДШАГА СЯБРА

ПРАПАГАНДЫСТЫ КНІГІ

Рэцэнзія на зборнік вершаў К. Цвірка

НАШЫ ГОСЦІ — АРТЫСТЫ ТАДЖЫКІСТАНА

АБЛАСНАЯ НАРОДНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

У Мінску арганізавана абласная народная філармонія. Створан яе мастацкі савет. Філармонія будзе весці прапаганду сярод шырокай мас працоўных твораў айчынай і зарубажнай музычнай класікі, рускіх і беларускіх савецкіх кампазітараў, харагоў, інструментальнага, вакальнага і харэаграфічнага мастацтва, папулярна-вадаў лепшых самадзейных калектываў і выканаўцаў.

Удзельнікам філармоніі з'яўляцца калектывы мастацкай самадзейнасці і асобныя выканаўцы Мінска і вобласці.

Мастацкі савет стварыў таксама арганізацыйна-канцэртны, лекцыйны, вучэбна-метадычны і мастацка-рэпертуарны аддзель. У іх рабоце на грамадскіх асновах прымуць удзел кампазітары, музыканты, майстры сцэны, спецыялісты вышэйшых і сярэдніх мастацкіх устаноў.

БЕЛТА.

СЛОЎНІК ІМЭНАЎ

Слоўнік асабістых імёнаў упершыню ў Беларусі склаў кандыдат філалагічных навук М. Р. Суднік. Ён дае поўны пералік мужчынскіх і жанчынскіх імёнаў, якія шырока былі ўжыты сярод беларускага народа.

На працягу больш двух гадоў М. Р. Суднік прагледзеў звыш ста тысяч картэк усеагульнага пераліку насельніцтва, больш чым 50 тысяч імёнаў у выбарчых спісах, розныя літаратурныя і гістарычныя матэрыялы, старадаўнія і сучасныя календары.

У слоўніку ўвайшлі дзве тысячы імёнаў, а таксама спіс устарэлых, амаль не ўжываемых імёнаў.

НА ТРЭНІРОВАЧКАХ.

Фотазвод В. БАРАНОУСКАГА.

Дзень шахцёра... Мінчу той час, калі святая гэтае мела да Беларусі толькі ўсноснае дачыненне. 26 жніўня мы шырака вішэвалі з ім і сваіх, беларускіх шахцёраў. Такім аўтарытэтным і відавочным з'яўлялася заразда беларускіх шахцёраў, што нават мае свайго прадстаўніка ў агульнай арганізацыі ў краіны. Вось ён перад намі — перадаваў машыніст камбайна на Салігорскім калійным камбіната, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР Леанід Булгак.

Фота М. МІНКОВІЧА.

Хайм МАЛЫЦЫНСКІ

Скарбы шырочных імёнаў

Павел Х. Малецкі нядаўна павышаў у шахцёраў Салігорска. У выніку гэтай пасадзі а'яўліся павячшы рэпартаж, два раздзелы з якога мы змяшчаем ніжэй.

Ты ці чуў? — Салігорск.
Мяцкі жалезная кляцэ — Я ляму пад зямлю.
Лямку моўчкі тулю.
Лямпа тлее ледзь-ледзь.
І са мной беларусы-шахцёры.
Я лямку да стогодзай,
Што застылі навеі.
Шум стаіць у вушах — Не выходзіць.
Быццам хвалі шумяць — на прасторы.
Быццам хто-то мне да вуша прыкладу — Ракіну марскую.
Я лямку, — я лямку,
Мігацьця вучачу балікі, — райкі,
Праз хвіліну якую Кляцэ ў дол глуха стукне.
Дзень так метраў плысць Нада мною ўгара.
З кляцэ ў шахту выходжу. Лямпа зырка гарачы.
* * *
Асцяля дарогу літар. — уся дзіў каладар.
Гэта ж вечнасць глядзіць — на мяне.
Я чакаю, — што мора ўздыхне.

Як зацікава хвалі, пласты.
Захад сонца — у іх застыў.
Сільвііт — зыркні Іскаў мільён.
Як распалены захад, ён.
Сільвіта-чырвоны агонь — Не агонь нічым яго.
На зямлі нады мною дзень З літарам — з ясным сонцам ідзе.
Галава мая поўна дум.
Я з шахцёркай па моры іду.
Мора моіх не знала тугі.
Хваля білася ў берагі.
З сонцам бавілася яно.
Зарэ мора — прычалося дню.
Стала сонлю, сільвітам; — зірні —
Сонцам спецыяла крышталі,
Тыні цыгары — яна змыліць.
І застыла мора на смак Я кашу.
Сонс жыцця я адчуў, сам не свой.
Салігорскі Ганаруся табой.
Паглядыце — пласты зіхацяць.
Я ў вечнасці — у гасцях.
Пераклад з лэўрыскай мовы Р. БАРАДУЛІНА.

Парад кветак

Валіная амаль белае вярціна. Толькі калі самага буюна палёсткі афарбаваны ў бледна-жоўты колер. Ад кветкі асе свяскасцю. Такіх вярцінаў яшчэ не прыходзілася бачыць. Гэта новы гатунак. Яго вывёў сабета мінскі кветкавод-аматар А. Чыкаў метадам вегетацыйнай гібридызацыі. Кветцы А. Чыкаў даў назву «Касманэўт». Гэтую вярціну, як і многія іншыя кветкі, мінчане ўбачылі дзямі на традыцыйнай выставцы кветак, якая адкрылася ў гарадскім Палацы спорту.

У выставцы ўдзельнічаюць Цэнтральны батанічны сад Акадэміі навук БССР, абласная станцыя юных натуралістаў, сярэдняя школа № 47, жыхары дома № 11 па вуліцы Грушэўскай, кветкавод-аматары. Яны прадставілі нагляд дзевяці гатункаў флоксаў, ружэй, вярцінаў, бегоній, гладыёўскаў, якія былі выведзены імі за апошнія гады. Было што паказаць работнікам Цэнтральнага батанічнага

саду АН БССР. Імі вырашчана каля 600 гатункаў руж, 500 гатункаў гладыёўскаў, 150 — флоксаў.

Заслужанае ўвагі стэнд жыхароў дома № 11 па вуліцы Грушэўскай. Інжынер М. Чычанюк, хатняя гаспадыня М. Краўцова, бухгалтар І. Кіршэй, 76-гадовая Л. Сцяпанавіч і іншыя прыклалі нямаля намаганняў, каб ператварыць двор каля дома ў сапраўдны кветнік.

Абласная станцыя юных натуралістаў акрамя кветак экспанавала букеты. Большасць з іх падобныя з вялікім густам. Юныя натуралісты далі ім трапічныя назвы «Падых лесу», «Паміж юнага героя», «Мільям малышам», «Каханаму» і іншым.

Многа кветак прадставілі кветкавод-аматары Н. Пятрушкіна, Я. Сяргеевіч, В. Ракіччук, М. Гусев і іншыя. Выведзеныя гатункі — яны назвалі: «Мір», «Шчасце», «Дружба», «Прыгажосць». Так, гэты сапраўды выставіў хараства і прыгожасці.

У ЗАЛЕ ВЫСТАЎКІ.

Фота М. Рубінштайна.

Вучоба закончана. У кожного випускника ўнікае многа пытаньняў: хочацца заглянуць у будучыню, спытаць у сабе, а ці здолею я тэа вяды, што набыў, выкарыстаць так, каб наша мастацкая самадзейнасць набліжалася да прафесійнайнага ўзроўню, ці будучы гуртковы прыслухоўвацца да маіх падрадаў.

Гэтыя і многія іншыя пытанні хвалілі мяне ў той неабавязковы дзень, калі я атрымаў пасведчанне выпускніка Рэспубліканскіх пастаянна дзеючых курсаў Міністэрства культуры БССР і кіраўніка драматычнага калектыву.

У аддзеле культуры мяне прынялі вельмі і адразу ж прапанавалі працаваць інструктарам раённага Дома культуры. Што ж, цікава. Пазнаёміўся са сваімі абавязкамі і — за работу.

За кароткі час нам удалося абавязчы рэпертуар агітбрыгады, уключыўшы ў яго праграму аднаактую камедыю, новыя вершы, пьесы, сатырычныя куплеты на мясцовыя тэмы. Словам, рэпертуар агітбрыгады цярпеў больш актуальны і надзейны. Удзельнікі агітбрыгады падбіралі ўжо з новай праграмай у многіх вёсках раёна.

Зараз я працую над рэжысёрскай экспазіцыяй і пастаўным планам урыўка з пьесы Я. Купалы «Прымкі». Выкарыстаў для будучага спектакля падобныя ўжо. Да гэтага ж свята думаем паставіць яшчэ аднаактую п'есу Ульянінскага «На паўстанку».

Планы ў нас вялікія, над іх ажыццяўленнем трэба працаваць годзямі і стараннямі. Мае першыя памочнікі — веды, атрыманыя на курсах.

У першых курсах зноў пачаў работу. Мне, як былому слухачу, хочацца выказаць некаторыя думкі аб іх.

Пажадана павялічыць тэрмін навування да двух гадоў. Ды каб і памяшканне было больш зручнае і прасторнае. Нам было вельмі цяжка, часта не хапала аўдыторыяў для заняткаў. Мне здаецца, неабходна, каб кожнае аддзяленне курсаў займалася па пэўнай праграме. У выпуску 1961—62 г. ніякай навукальнай праграмы не было, і кожны педагог вёў заняткі, як яму падказваў яго вопыт.

Пажадана, каб работу курсаў кантралявалі грамадскія і прафесійныя арганізацыі, каб

Узнагароджанне пісьмёніка

Творы беларускага пісьмёніка Аркадыя Чарнышэвіча нарыстаюцца аўдыяналі ў 30-гадзінны дзень «нараджэння пісьмёніка» ў сувязі з 50-гадовай гадавінай з дня нараджэння беларускага савецкага літаратуры. Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР узнагародзіў А. Чарнышэвіча ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

паглядзець на двор, на вуліцу. Яшчэ трохі от так, — і чаго добрага — судзіць на явор павішня, вернецца ў хату, а гэтыя тырчаць і тырчаць, як стражнікі!

Нецярпелівае раптам перайшла ў злосны, у рапучаскі тырчаць, і нахай тырчаць! Ці каменне асперагацца іх, туліцца перад імі! Калі на тое, і Яўхіма лая на бацька! І Яўхім не астановець! Не! Няма ў яго страху! Проста шуму, гаворкі лішняй не хацелася! Калі ж так, нахай тырчаць там сычы старыя! Пройдзе яна і так!.. Ганна разаслала на ложку хустку, паклала матчыны чаравікі, андарак, кофту. Пройдзе і так!..

Ужо калі заваявала моцным вузлом хустку-клубок, пачула павольна паўстаць на сваёй палавіне, стары патаўпаў на сваёй бацькай, кончыў разважальна, аспраначы каптан, мімаволі клянула кляпка. Падасягнула некуды! Не прайшоў паўз вонкі, прытуліўшыся да шыбы, бацька — выбіраеца на вуліцу! Там, на той палавіне, цярпець толькі стары! На дарозе к гумну, к лесу — толькі Сцяпан! Дарога к гумну амаль вольная!.. Пачула, як часта, быццам падганяючы, заклалася сэрца.

Можна, удала ўсім абдыдзецца ўсё. Нібы напішча, выйшла на палавіну старых — даведасца, што са сям'яруху. Вось жа шчасце — старая! Ледаў вайшчы Халімова, задрэмала на прыпеку! Адно саладка плямкала, засынаючы.

Ганна ціха, стараючыся не стукнуць, не рыпчыць падлогай, пайшла пераза коўна. Краем увагі адзначыла: стары заварушыўся, але не прачнуўся. Чуючы, як сэрца наліціцца ўсё часцей, усё веселіць, як усё становіцца незвычайна імклівай, лёгчай, ступіла на ганак.

У той жа момант замерла: на двор пераз вяснінкі ўваходзіць Яўхім. За вяснінкі быў коўна, і Яўхім, мабыць, ішоў адчыніць вяроткі. Яна пачула, як адразу пачулася ўсё ў ёй, як нагам стала надбара, але адолела гэты свой прыяк. Выхваціла з ганка, падасягнула дваром к хлявам, к гумну. Не думала, не разважала нічога. Не было чаго думаць. Толькі чалавек.

Эн, мабыць, трохі сацыў усе, але могэ зразумець, што да чаго. Але варот не адчыніў, сацыў, значыцца. Потым за некалькі шырокіх скачкоў падляпеў да не, пераніў. Стаў наперадзе: твар у твар.

— Куды?

Так, абы не маўчаць, яна адказала:

— От... схады... Праведзе сваіх...

— А гэта?

Эн пацягнуў клубак, хацеў паглядзець, што там.

— Ето — не тваё...

— Не тваё, кажу!

Эн тузаўнуў за клубак, з клубка высунаў чырвоны насок чаравіка.

— Ідзі ў хату! — загадаў Яўхім.

Яна не кранулася.

— Ідзі! Не ўводзь у гнёў!

Ва Уладзіміра Васільцова вольнага часу вельмі імнога — ён працуе на фабрыцы бытавых паслуг, у народным тэатры сыграў ужо некалькі цікавых роляў, рыхтуюцца да паступлення ў інстытут. Шмат сіл аддае камуніст Васільцов грамадскай рабоце. І ўсё ж ён можа вечаарамі праследваць у савай фоталабараторыі, разліма хадзіць па горадзе дзеля таго, каб зняць толькі адзін кадр. Такіх кадраў у яго сотні і за кожным з іх — імны чалавек з яго характарам і лёсам.

...Пахмылы чалавек у марскім ідеале з непакрытай галавою стаіць нерухома ля вечнага агню калы помніка загінуўшым героям. Абстрактны твар нібы сямінае — чалавек успамінае. Успамінае, відаць, саброе, што не вярнуўся з вайны, намага перамажэ

Фотаздым «Не перамажэйца»

свай імклівае жыццё. Рукі па швах, вочы задумленыя і суровыя — чалавек стаіць нібы ў ганаровай варце, нібы ахоўвае спакой загінуўшых, нібы імклівае...

Уладзімір не проста сфатаграфавуў былога маршала з легендарнага «Варага» Н. М. Кабаева, ён доўга гутарыў з вэтэранам і цярпеліва, пазнаёчыў з ім, расказаў пра яго, як пра самага блізкага і роднага чалавек.

Васільцов вельмі любіць свой горад, прыроду роднай Беларусі. Яго пейзажы — гэты маленькі пазям пра ясна і сонца Радзімы, пра яе людзей. Вось партрэт старога. Прыгледзіцца — хіба ён не расказавае, як многа пачуў чалавек на сваім яку,...

Стары.

Стары.

Я ўспамінаю першую кніжку Кастуся Цірылі «Шпалернай» вонкадзіць з паэтычнай, крыху прэзэнцічнай назвай — «Такая сэрца ў нас», якая выйшла ў 1959 годзе. І хацу напамінаць, як адгукнуўся на яе крытыка.

Чытаем аднаго рэцэнзента: «Выразна адлюстраваны пэтам гэтыя іх рысы (маладых савецкіх людзей). — М. К. у раздзеле «Казахстанскі жыццё». Большасць вершаў вылучаецца прастатой і смежасцю... Тоніка і трапічна напісаны пэтам выліліся ў запамінальныя малюнак. Агульнае гучанне і пафас усёй асобіны неадпаведна, слабая вершы. Агульнасцю тэматыкі, абразнасцю адлюстравання жыццёвых праў, добрай

К. Цірыля. «Вягучы раўчуні». Вершы. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1962.

Яўхім, гатовы ўжо кінюцца да Ганны, таксама ўбачыў Сцяпана. Трынаццаць стаў. Ступіў некалькі крокаў назад.

— А ты, бацьку!

Голас застраў у горле. Бацька ўвесь час Сцяпана, пабегу вачыма поблізу: які-небудзь друкі! Кінюцца к плоту, ірануў іштэцкім!

— Сцяпанко! — уварваўся раптам крык жаху. Глушчавыя зліцаліся ў ганка.

Ломачы рукі, а лямантам кінуўся да сінюй.

— Сцяпанко! Яўхімко! Божако! Сцяпанко!

Убегла між абодвух, раскінула рукі нібы аберагаючы аднаго ад другога.

— Пакруціліся! — Яна падыхала к Сцяпану, які стаў ужо нерашуча, уздымаючы.

— Кіны! — крыкнула Яўхіму.

Ганна як бы схамінулася, Скінула здарэнне, падбегам пайшла з двара к сівру, к загумненьню. Управілася лідзе ўвясці увагу, што на двор паваліў лідзе!

Неўзабаве то падбегам, то бегам дабралася яна да лесу, падбегла мокрым снежкам. Там і тут яна пасліхвалася на траве, раз упала, вышлася моцна бо нешта, але не спынілася.

Пайшла цішы толькі тады, калі дабегла да балота. Далей сцяжка павяла яе між чэзлага балотнага алешніку і безарняку. Вада тут не заўсёды перасыхала і летам, цяпер жа асенні дэжыны лідзе падбілі яе. Пад лідзею спачатку ўгіналася ўдзі хляпала, потым ногі сталі ўжо раз-пораз правальвацца, усё часцей, усё глыбей: чорная лінійная травя, як халодны жалеза, абцяла голыя калені, ішч хутка, без перады, калі стаяла ўсё труднае: пачала зусім выбывацца з сілы. Сорца аж заходзілася, ногі падгіналіся, рукі дрыжалі — васьмь васьмь выпусціць клубак.

Але не спынялася. Не магла спыніцца. Хоць знарок пададала па гэтай малахольнай сцяжцы, напярэці на Глінічых, усё ўсё ўсё ўсё, ці не чуваць заду хляпаваньня, трэску ламача, ці не гоніцца ўслед.

Толькі я не перабралася на другі бок балота, перадыкнула момант. Нібы твар хтось, перайшла астраўку, падасягнула зноў у траву, у дрыгун. Вымакла, энсіленая зусім дабралася лідзе да адваго астраўкі, ужо недалёка ад Глінічыханскай грэбні. Удзень з гэтай астраўкі былі добра відаць вербы на Глінічыханскіх могілках і нават крайнія стрэхі, але цяпер хутка пачынала. Недалёка грэбля і тая ўжо толькі ўдадалася.

У яе лідзе халіла сілы, каб перабрацца пераза гэту рошту балота. Часам думала, што ўжо і не выйдзе на сухое: так і ўпадзе ў тваё, застане.

Глінічыханская грэблява здаецца як пуд. Адкуль толькі сілы дадалася, калі пайшла па ёй, пераза масток паўз выган, паўз вербы могілак.

Толькі я не перабралася на другі бок балота, перадыкнула момант. Нібы твар хтось, перайшла астраўку, падасягнула зноў у траву, у дрыгун. Вымакла, энсіленая зусім дабралася лідзе да адваго астраўкі, ужо недалёка ад Глінічыханскай грэбні. Удзень з гэтай астраўкі былі добра відаць вербы на Глінічыханскіх могілках і нават крайнія стрэхі, але цяпер хутка пачынала. Недалёка грэбля і тая ўжо толькі ўдадалася.

У яе лідзе халіла сілы, каб перабрацца пераза гэту рошту балота. Часам думала, што ўжо і не выйдзе на сухое: так і ўпадзе ў тваё, застане.

Глінічыханская грэблява здаецца як пуд. Адкуль толькі сілы дадалася, калі пайшла па ёй, пераза масток паўз выган, паўз вербы могілак.

Толькі я не перабралася на другі бок балота, перадыкнула момант. Нібы твар хтось, перайшла астраўку, падасягнула зноў у траву, у дрыгун. Вымакла, энсіленая зусім дабралася лідзе да адваго астраўкі, ужо недалёка ад Глінічыханскай грэбні. Удзень з гэтай астраўкі былі добра відаць вербы на Глінічыханскіх могілках і нават крайнія стрэхі, але цяпер хутка пачынала. Недалёка грэбля і тая ўжо толькі ўдадалася.

У яе лідзе халіла сілы, каб перабрацца пераза гэту рошту балота. Часам думала, што ўжо і не выйдзе на сухое: так і ўпадзе ў тваё, застане.

Глінічыханская грэблява здаецца як пуд. Адкуль толькі сілы дадалася, калі пайшла па ёй, пераза масток паўз выган, паўз вербы могілак.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

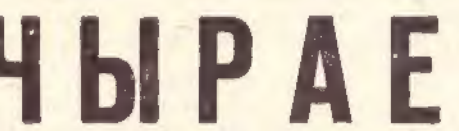
Фотаздым «Не перамажэйца»

свай імклівае жыццё. Рукі па швах, вочы задумленыя і суровыя — чалавек стаіць нібы ў ганаровай варце, нібы ахоўвае спакой загінуўшых, нібы імклівае...

Уладзімір не проста сфатаграфавуў былога маршала з легендарнага «Варага» Н. М. Кабаева, ён доўга гутарыў з вэтэранам і цярпеліва, пазнаёчыў з ім, расказаў пра яго, як пра самага блізкага і роднага чалавек.

Васільцов вельмі любіць свой горад, прыроду роднай Беларусі. Яго пейзажы — гэты маленькі пазям пра ясна і сонца Радзімы, пра яе людзей. Вось партрэт старога. Прыгледзіцца — хіба ён не расказавае, як многа пачуў чалавек на сваім яку,...

Стары.

Стары.

Я ўспамінаю першую кніжку Кастуся Цірылі «Шпалернай» вонкадзіць з паэтычнай, крыху прэзэнцічнай назвай — «Такая сэрца ў нас», якая выйшла ў 1959 годзе. І хацу напамінаць, як адгукнуўся на яе крытыка.

Чытаем аднаго рэцэнзента: «Выразна адлюстраваны пэтам гэтыя іх рысы (маладых савецкіх людзей). — М. К. у раздзеле «Казахстанскі жыццё». Большасць вершаў вылучаецца прастатой і смежасцю... Тоніка і трапічна напісаны пэтам выліліся ў запамінальныя малюнак. Агульнае гучанне і пафас усёй асобіны неадпаведна, слабая вершы. Агульнасцю тэматыкі, абразнасцю адлюстравання жыццёвых праў, добрай

К. Цірыля. «Вягучы раўчуні». Вершы. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1962.

Яўхім, гатовы ўжо кінюцца да Ганны, таксама ўбачыў Сцяпана. Трынаццаць стаў. Ступіў некалькі крокаў назад.

— А ты, бацьку!

Голас застраў у горле. Бацька ўвесь час Сцяпана, пабегу вачыма поблізу: які-небудзь друкі! Кінюцца к плоту, ірануў іштэцкім!

— Сцяпанко! — уварваўся раптам крык жаху. Глушчавыя зліцаліся ў ганка.

Ломачы рукі, а лямантам кінуўся да сінюй.

— Сцяпанко! Яўхімко! Божако! Сцяпанко!

Убегла між абодвух, раскінула рукі нібы аберагаючы аднаго ад другога.

— Пакруціліся! — Яна падыхала к Сцяпану, які стаў ужо нерашуча, уздымаючы.

— Кіны! — крыкнула Яўхіму.

Ганна як бы схамінулася, Скінула здарэнне, падбегам пайшла з двара к сівру, к загумненьню. Управілася лідзе ўвясці увагу, што на двор паваліў лідзе!

Неўзабаве то падбегам, то бегам дабралася яна да лесу, падбегла мокрым снежкам. Там і тут яна пасліхвалася на траве, раз упала, вышлася моцна бо нешта, але не спынілася.

Пайшла цішы толькі тады, калі дабегла да балота. Далей сцяжка павяла яе між чэзлага балотнага алешніку і безарняку. Вада тут не заўсёды перасыхала і летам, цяпер жа асенні дэжыны лідзе падбілі яе. Пад лідзею спачатку ўгіналася ўдзі хляпала, потым ногі сталі ўжо раз-пораз правальвацца, усё часцей, усё глыбей: чорная лінійная травя, як халодны жалеза, абцяла голыя калені, ішч хутка, без перады, калі стаяла ўсё труднае: пачала зусім выбывацца з сілы. Сорца аж заходзілася, ногі падгіналіся, рукі дрыжалі — васьмь васьмь выпусціць клубак.

Але не спынялася. Не магла спыніцца. Хоць знарок пададала па гэтай малахольнай сцяжцы, напярэці на Глінічых, усё ўсё ўсё ўсё, ці не чуваць заду хляпаваньня, трэску ламача, ці не гоніцца ўслед.

Толькі я не перабралася на другі бок балота, перадыкнула момант. Нібы твар хтось, перайшла астраўку, падасягнула зноў у траву, у дрыгун. Вымакла, энсіленая зусім дабралася лідзе да адваго астраўкі, ужо недалёка ад Глінічыханскай грэбні. Удзень з гэтай астраўкі былі добра відаць вербы на Глінічыханскіх могілках і нават крайнія стрэхі, але цяпер хутка пачынала. Недалёка грэбля і тая ўжо толькі ўдадалася.

У яе лідзе халіла сілы, каб перабрацца пераза гэту рошту балота. Часам думала, што ўжо і не выйдзе на сухое: так і ўпадзе ў тваё, застане.

Глінічыханская грэблява здаецца як пуд. Адкуль толькі сілы дадалася, калі пайшла па ёй, пераза масток паўз выган, паўз вербы могілак.

Толькі я не перабралася на другі бок балота, перадыкнула момант. Нібы твар хтось, перайшла астраўку, падасягнула зноў у траву, у дрыгун. Вымакла, энсіленая зусім дабралася лідзе да адваго астраўкі, ужо недалёка ад Глінічыханскай грэбні. Удзень з гэтай астраўкі былі добра відаць вербы на Глінічыханскіх могілках і нават крайнія стрэхі, але цяпер хутка пачынала. Недалёка грэбля і тая ўжо толькі ўдадалася.

У яе лідзе халіла сілы, каб перабрацца пераза гэту рошту балота. Часам думала, што ўжо і не выйдзе на сухое: так і ўпадзе ў тваё, застане.

Глінічыханская грэблява здаецца як пуд. Адкуль толькі сілы дадалася, калі пайшла па ёй, пераза масток паўз выган, паўз вербы могілак.

Толькі я не перабралася на другі бок балота, перадыкнула момант. Нібы твар хтось, перайшла астраўку, падасягнула зноў у траву, у дрыгун. Вымакла, энсіленая зусім дабралася лідзе да адваго астраўкі, ужо недалёка ад Глінічыханскай грэбні. Удзень з гэтай астраўкі былі добра відаць вербы на Глінічыханскіх могілках і нават крайнія стрэхі, але цяпер хутка пачынала. Недалёка грэбля і тая ўжо толькі ўдадалася.

У яе лідзе халіла сілы, каб перабрацца пераза гэту рошту балота. Часам думала, што ўжо і не выйдзе на сухое: так і ўпадзе ў тваё, застане.

Глінічыханская грэблява здаецца як пуд. Адкуль толькі сілы дадалася, калі пайшла па ёй, пераза масток паўз выган, паўз вербы могілак.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

свай імклівае жыццё. Рукі па швах, вочы задумленыя і суровыя — чалавек стаіць нібы ў ганаровай варце, нібы ахоўвае спакой загінуўшых, нібы імклівае...

Уладзімір не проста сфатаграфавуў былога маршала з легендарнага «Варага» Н. М. Кабаева, ён доўга гутарыў з вэтэранам і цярпеліва, пазнаёчыў з ім, расказаў пра яго, як пра самага блізкага і роднага чалавек.

Васільцов вельмі любіць свой горад, прыроду роднай Беларусі. Яго пейзажы — гэты маленькі пазям пра ясна і сонца Радзімы, пра яе людзей. Вось партрэт старога. Прыгледзіцца — хіба ён не расказавае, як многа пачуў чалавек на сваім яку,...

Стары.

Стары.

Я ўспамінаю першую кніжку Кастуся Цірылі «Шпалернай» вонкадзіць з паэтычнай, крыху прэзэнцічнай назвай — «Такая сэрца ў нас», якая выйшла ў 1959 годзе. І хацу напамінаць, як адгукнуўся на яе крытыка.

Чытаем аднаго рэцэнзента: «Выразна адлюстраваны пэтам гэтыя іх рысы (маладых савецкіх людзей). — М. К. у раздзеле «Казахстанскі жыццё». Большасць вершаў вылучаецца прастатой і смежасцю... Тоніка і трапічна напісаны пэтам выліліся ў запамінальныя малюнак. Агульнае гучанне і пафас усёй асобіны неадпаведна, слабая вершы. Агульнасцю тэматыкі, абразнасцю адлюстравання жыццёвых праў, добрай

К. Цірыля. «Вягучы раўчуні». Вершы. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1962.

Яўхім, гатовы ўжо кінюцца да Ганны, таксама ўбачыў Сцяпана. Трынаццаць стаў. Ступіў некалькі крокаў назад.

— А ты, бацьку!

Голас застраў у горле. Бацька ўвесь час Сцяпана, пабегу вачыма поблізу: які-небудзь друкі! Кінюцца к плоту, ірануў іштэцкім!

— Сцяпанко! — уварваўся раптам крык жаху. Глушчавыя зліцаліся ў ганка.

Ломачы рукі, а лямантам кінуўся да сінюй.

— Сцяпанко! Яўхімко! Божако! Сцяпанко!

Убегла між абодвух, раскінула рукі нібы аберагаючы аднаго ад другога.

— Пакруціліся! — Яна падыхала к Сцяпану, які стаў ужо нерашуча, уздымаючы.

— Кіны! — крыкнула Яўхіму.

Ганна як бы схамінулася, Скінула здарэнне, падбегам пайшла з двара к сівру, к загумненьню. Управілася лідзе ўвясці увагу, што на двор паваліў лідзе!

Неўзабаве то падбегам, то бегам дабралася яна да лесу, падбегла мокрым снежкам. Там і тут яна пасліхвалася на траве, раз упала, вышлася моцна бо нешта, але не спынілася.

Пайшла цішы толькі тады, калі дабегла да балота. Далей сцяжка павяла яе між чэзлага балотнага алешніку і безарняку. Вада тут не заўсёды перасыхала і летам, цяпер жа асенні дэжыны лідзе падбілі яе. Пад лідзею спачатку ўгіналася ўдзі хляпала, потым ногі сталі ўжо раз-пораз правальвацца, усё часцей, усё глыбей: чорная лінійная травя, як халодны жалеза, абцяла голыя калені, ішч хутка, без перады, калі стаяла ўсё труднае: пачала зусім выбывацца з сілы. Сорца аж заходзілася, ногі падгіналіся, рукі дрыжалі — васьмь васьмь выпусціць клубак.

Але не спынялася. Не магла спыніцца. Хоць знарок пададала па гэтай малахольнай сцяжцы, напярэці на Глінічых, усё ўсё ўсё ўсё, ці не чуваць заду хляпаваньня, трэску ламача, ці не гоніцца ўслед.

Толькі я не перабралася на другі бок балота, перадыкнула момант. Нібы твар хтось, перайшла астраўку, падасягнула зноў у траву, у дрыгун. Вымакла, энсіленая зусім дабралася лідзе да адваго астраўкі, ужо недалёка ад Глінічыханскай грэбні. Удзень з гэтай астраўкі былі добра відаць вербы на Глінічыханскіх могілках і нават крайнія стрэхі, але цяпер хутка

ПАД ГУКІ РУБОБ

Якая багатая і бясконца разнастайная музыкальная культура братніх савецкіх народаў! У кожнага з іх — свае непаўторна яркія, прывабныя песні і танцы, свае нацыянальныя спецыфічныя інструменты, якія ў руках вопытных музыкантаў заўсёды гучаць свежа, арыгінальна і маляўніча. Вось чаму прыезд у беларускую сталіцу на гастролях Дзяржаўнага ансамбля руюбістаў Таджыкская ССР (кіраўнік — заслужаны дзеяч мастацтва Ш. Бабакалонаў) выклікаў ямаую цікавасць у мінуца.

Гэты даволі папулярны ў Сярэдняй Азіі жаночы ансамбль калектыву названы ансамблем не выпадкова. Большасць яго ўдзельніц не толькі дасканалы валодае тэхнікай ігра на струнным чыпчымым інструментам руюб (адсюль і назва — ансамбль руюбістаў), але і ўмеюць эладжана, натхніта сляваць пад уласны акампанемент, а некаторыя з іх нават надраджа танцоўцы. У гэтым навуцы глядзяч пераканаліся, лабы-лабы на канцэртах таджыкскіх артыстаў у памішанні Мінскага цырка.

Чым жа вабляе мастацтва нашых гасцей? У першую чаргу сваёй глыбокай народнасцю, прастаюй выканання і той выключнай сцісласцю, якая ўласціва сапраўдным спевакам і музыкантам. Не так ужо лёгка, як можа здацца збоку, адначасова

спяваць і іграць на старадаўнім народным інструментам; тым больш, не паспыха, а ў калектыве. Найменшая недакладнасць, няўважлівасць артыста і — гарманічнасць, стройнасць гучання ўсяго ансамбля адразу парушыцца. Але таджыкскія дзеячы-рубысты, адлачы, добра падрыхтавалі свой рэпертуар: кожны харавы твор выконваецца ім інтанацыйна чыста, з эмацыянальнай выразнасцю. Яны задасуна спяваюць пра сваю квітнеючую сонечную рэспубліку («Чудоўны Таджыкістан» Ф. Саліева), пра радасць жыцця і шчасліваю свабодную працу на роднай зямлі («У нашым краі» Ш. Бабакалонава і «Шчасце» З. Шахидзі), уласціваю ў песні перадаючы працягую баваўняных палёў («Песня баваўняборшчыцы»).

Творчасць ансамбля велімі сутучная з задачамі сённяшняга дня. Народная, антымістычная і, што велімі важна, — сучасная па сваім характары, яна расказвае пра тое, чым жыўчы дзяр працаўнікі Савецкага Таджыкістана, як яны здабываюць «белас, золата», будуюць на крутых паўмірскіх схілах Нурскую ГЭС. Сучаснае жыццё братняй нам рэспублікі па-мастачу адлюстроўваецца на эстрадзе не толькі ў харавым рэпертуары, але і ў нацыянальных танцах «Маладзёжны» (выканаўца Г. Міршумаева), «Нурск», «Вабоўна» (салістка — заслужаная артыстка ТССР М. Карымава і танцавальная група).

Апроч таджыкскага танцавальна-

га мастацтва ў канцэртнай праграме гасцей былі шырока прадстаўлены танцы розных народаў свету — іранскіх, афганскіх, арабскіх. Але з асаблівым захапленнем быў прыняты гледачамі індыйскі танец у выкананні лаўрэата У. Суветнага фэстывалю моладзі і студэнтаў Флары Кайдан. Нязменны спадарожнік танцоўраў — выкананне на таджыкскім ударным інструментам — дойры А. Асліеў. У суправаджэнні ігры гэтага віртуознага народнага музыканта, які валодае выключным пачуццём рытму, ішлі ўсе танцавальныя нумары. Але А. Асліеў не абмежаваўся адной ролю акампаніста: ён паспяхова выступіў ў канцэрце разам з інструментальным трыо і як саліст — выканаўца некалькіх музычных імпрывізацый.

Заклучаюць вялікую праграму гасцей салістка Таджыкская філармонія народная артыстка рэспублікі Ш. Муладжанава, вядомая далёка за межамі Сярэдняй Азіі як выдатная камерная спявачка. За свой якія па тэмбры і моцы, рэдка прыгажосці голас Ш. Муладжанава прызвалі ў Таджыкістане «ўсходнім салаўём». Яна пабывала ў многіх краінах свету, пакараючы слухачоў пудоўнымі натхнёным спяваннем. З вялікім поспехам прайшоў выступленне таджыкскіх спявачкі ў Мінску. Яе рэпертуар

Танцы салістка ансамбля Г. Міршумаева. Фота М. РУБІНШТЭЙНА.

амаль увесё складаецца з рамансаў і песень нацыянальных кампазітараў, творчасць якіх яна ўсюды прапанаваў дуе з любоўю і сапраўднай годасцю. Калектыв таджыкскіх артыстаў паказаў у канцэрце любоўнае, беражлівае стаўленне да нацыянальных культурных багаццяў, умненне захапіць публіку сваімі самабытнымі песнямі і танцамі.

Г. ЗАГАРОДНІ.

ЭТЫКЕТКА НА ЗАПАЛКАХ

Калі бярэш у рукі карэбко запалак, адразу бачыш нейкую навіну. Этыкетка на карэбку па-ведама пра выхад новых кніг, рэкамендуе выхад пэўнага аўтара, часопісы і газеты, нагадае пра гістарычную падзею ці дату. Так як і праз малюнак на паштоўках і канвертах, які і праз паштовыя маркі, мы знаёмімся праз запалкавую этыкетку з выдатнымі архітэктурнымі будынкамі і збудаваннямі, якія горадоў, помнікам, цудоўнымі марскімі або рэчымі ўзбярэжжамі, азёрамі, багачам нашай прыроды, лясамі і пашчамі, зямлямі, птушкамі, рыбай, лясавымі раслінкамі.

Ледзь не два мільёны карэбко запалак разыходзіцца за дзень па нашай рэспубліцы, а на дзень дасягае 50 мільёнаў. Барысавіцкі, Гомельскі і Пінскі, запалкава-фанерныя камбінаты выпускаюць за год два мільярды дзевяцісот мільёнаў карэбко запалак. Яны забяспечваюць сваёй прадукцыяй Украіну, Грузію і некаторыя вобласці РСФСР. Калі ў 1949 — 50 гадах гэтыя камбінаты карысталіся тырмё ўзорамі этыкетак, дык ужо ў 1960 годзе яны мелі 122 аіды, у 1961 годзе — 148 аіды, а ў 1962 годзе толькі за шэсць месяцаў гэта лічба дасягнула ледзь не васьмі дзесяткаў ўзораў.

Этыкетка на карэбку запалак у нашай краіне — не толькі фабрычная марка або гандлёвая рэклама. Неадрама ж у нас час ад часу навадзанаўца выстаіць запалкавыя этыкеткі, іх збіраюць заўзятцы калекцыянеры. Дарэчы, у Мінскім парку імя Максіма Горькага наядуна адкрылася выстаўка такога роду, якая прыцягнула да сабе шырокую ўвагу гледачоў. Многія з іх зрабілі ў кнізе водгуку і шмат цікавых заўваг, і гэта правільна. Бо з ростам колькасці ўзораў

этыкетак павінна расці і іх мастацкая вартасць. Амаць кожны ўзор новага малюнка этыкеткі заўважанае светам, які створан пры Мастацкіх майстэрнях БССР, або мастацкім саветам Гандлёвай палаты, калі справа датычыцца рэкламы спажывецкіх тавараў.

Упраўленне лясной, папярвай і дрэвапрацоўчай прамысловасці пры Савецкім народным гаспадарчым БССР, — гаспадар фанерна-запалкавых камбінатаў, — зусім не цікавіцца якасцю этыкетак і з'яўляецца толькі зборшчыкам і арганізатарам заказаў. Упраўленне кніжнага гандлю БССР даю ўжо нямала добрых ўзораў этыкетак, якія прапанаўваюць мастацкія творы. Але як дрэзна ставіцца «Саюздруку» да выбару этыкетак, што павінны інфармаваць шырокія масы аб выданні грамадска-папулярных і мастацкіх часопісаў, рэспубліканскіх газет і часопісаў, напрыклад, этыкетка, на якой напісана «Чытайце журнал «Беларусь». Больш на ёй няма ні слова. Наўжо нельга было напісаць, што гэта грамадска-папулярны і мастацкі часопіс, што ён багата ілюстравана і з'яўляецца арганам Саюза пісьменнікаў? І ўсё гэта зрабіць на фоне вокладкі «Беларусі». І ці варта было пісаць тры словы на дзёх мове!

Такія ж якасці этыкетак і працэнтныя арганізацыі партыі Беларусі — газету «Звязда». Чаму не знайшлася камп'юсіца ў людзей, якія распаўсюджаюць друкаваныя слова, напісаны, што газета «Звязда» — самая папулярная і старэйшая газета Беларусі? Рэкламаны этыкеткі аб спажывецкіх таварах або тых этыкетках, якія прапанаўваюць сельскагаспадарчыя воды, дасягнулі нашай народнай гаспадары, навуці і культуры таксама робіцца безгустоўна і абыхава.

А Упраўленне лясной, папярвай і дрэвапрацоўчай прамысловасці пры СНГ БССР павінна быць не толькі рэгістратарам і закемчанам, а неслі таксама адказнасць за мастацкую якасць масавай запалкавай этыкеткі. Этыкетка павінна быць змястоўнай і мастацкай.

С. КОЯНАУСІН.

ЖОНЧАНА ЎСЁ ТОЕ...

[Заканчана. Пачатак на 2-й і 3-й стар.]

Падалася па загуменню. Пайшла тут не таму, што баляса трыліяцца на людзкія вочы, — не хацела зноў лезці ў гразь на вуліцы.

Школа была не другім канцы сля спары вялікага абгароджанага лава. Ганна некалькі разоў бачыла ёе далёк, калі ехала паўз Глінічы. Цяпер у школе было цёмна, толькі аблоку, заўважыла Ганна падыходзячы, ясна па са зямлі. Там і праўда сцяпалася акно, завапанне белай фіранкай. Ганна знайшла ўпопачынку ганак, ступіла на парог, пацягнула за клімку дзвярэй. Дзверы адчыніліся. У калідоры яна убачыла нітачку святла ўнізе, намацала яшчэ клімку.

Ганна адчыніла гэтыя дзверы і убачыла Параску, якая сядзела каля стала са швыткамі. — От і я...

Клімач выпаў з яе рук. Толькі ўранку стала як бы прыходзіць у прытомнасць. Хоць і нібы цераз туман, стала бачыць, чыць навакольнае.

Усё тут было нязвычна. І вонны вялікі, светлы, і пляч шырокі за вокнамі, і выгляд балота ішчы, як у Куранях. І дом сам быў такі вялікі, са столімі дзвярмамі і пакоямі, што дыву можна было дацца. Пасярод дома ад ганка ішоў калідор, з якога ў адзін бок жаўцела двое дзвярэй, а ў другі тры. Двое дзвярэй, што налева, вядлі ў два прасторныя пакоі, сярэд якіх сталі радымі чорныя, з карычневымі бакамі столікі для вучняў, стаялі на падстаўках чорныя з белаватымі ляснямі ад кройды дошкі. У адным з гэтых пакояў была шафа, поўная кніг і шпінтуху; у другім на сцяне вісела картина з некалькімі зялёнымі і жоўтымі плямамі, з біяграфічнымі вобразамі. Карціна гэта чамусьці называлася картай і нібы паказвала зямлю нашу, Беларусь...

З другога боку было яшчэ тры пакоі, у большых з якіх

жылі Параска і яшчэ адна настаўніца Галіна Іванаўна, худая, кучарава. Мабыць, злая; пасярод гэтых двух пакояў ціснулася вузенькая кухня з печу...

Ганна ледзь управілася з цёткай Агатай, што прыбегла раней кожны ранак сюды, выпаліць печы, як і двор, і калідор, і пакоі сталі поўныя дзіцячымі галасамі. Дзеці так шумілі, што Галіна Іванаўна некалькі разоў выходзіла са свайго пакоя і крычала, каб сціхлі. Але сціклі галасы на доўга толькі тады, калі дзвюх аблоку і настаўніцы са швыткамі і кніжкам ніякі ў класе. Так было ўвесь дзень: дом то адцяхаў, то поўніўся такім вірам гоману і крыкаў, што здавалася, як шыбы трываюцца. Як кама, а Ганне падабаўся гэты голас, гэты кіпенне, ён весілы, бадзёры ён. Калі пачыналіся заняткі і 3-а дзвярэй класаў чутны былі адны ціхія галасы каго-небудзь з малых ці настаўніц, ёй хацелася крыкнуць дзіцячых, іх веселасці.

Сярэд гэтага нязвычнага жыцця Ганне больш верылася, што от і для яе пачынаецца інакшае, нязнамае, добрае жыццё. Гэта вера сцяпалася ў душы, калі з ахвотай і ўдзячнасцю да Параскі мыла пакой, калі ўпраўлялася на кухню, калі з дзецкімі выцірала столікі, прыбірала пасля заняткаў...

Усё ж радасці і веру ледзь не увесь час хмарыла трывожнасць. Усё чакала: прыбжжы Яхім...

Ён прыбег на трыці дзень. Пад вечар важкі, рашучы ўваўліўся ў Парасчын пакой.

— Вам чаго? — пачула Ганна з кухні.

— Ганна ў вас?

Ганна пазнала: ён. Выведаў, знайшоў... Не адзівілася: каб ён быў не знайшоў, ды адступіўся так адразу!

— А вы хто? — запыталася Параска.

— Чалавек я. Мужык яе, калі не знаеце!

— А! Цяпер знаю. — Парас-

ка гаварыла спакойна, аж дзіва. — Вы, мусіць, хочаце, каб яна вярнулася к вам? — Не дала яму сказаць, заваўла непахісна: — Дык я магу перадаць: яна да вас не вярнецца! — Вярнецца ці не, ён то маё дзело! — абраўся ён ён.

Ганна магла б не выходзіць. Але ёй было нёмка туліцца ў скоўцы, даваць такі клопат адной Парасцы, хавацца за чужую спіночку.

Дзіўна, ніякая трывога, ніякага страху не было, калі ўваўліла ў Парасчын пакой, яму на вочы.

— Чаго явіўся? — сказала яму лясняным голасам.

— Квацэру пагледзець захацелася! — Ён стаяў сярэд пакоя, чырвоны ад ветру і злосці, у ботах, у паддзёўцы, з пугаю ў руцэ. «На калёсах прыехаў...» — прайшоў у яе лава.

— Квацэру жончыну пагледзець захацелася! — паўтарыў ён, выдзяляючы асабліва: «жончыну».

— Пагледзі... — У яе голасе па ўсёй пасяве была кліпавасць, ганарыстасць.

— Ваучу. Вагачу жывеші...

— Непачаго!

Ён паўбываў па пакоі, непрыхільна зноў у Параску.

— Дак можа пара ўжо кончыць ету кумедзі! — сказаў раптам мякчэй, згадворліва.

— Дак я ўжо кончыла.

Ён пранізаў яе позірмам.

— Ето ты цвёрды, насусямі?

— Хоць ужо. Паспытала шчасці!

— Ну, глядзі! — І ў яго голасе зноў пачулася паргоза. — Штоб не пакаляла!

— Ето ўжо мой страх! Толькі не бойся — не пакаляю!

— Я покуль — па добраму! — Ён як раней, граўся, а толькі — чула Ганна — сам не ведаў, што рабіць далей; але не паказваў выгляду.

— А потым — што? Прымуся?

— Заступілася за Ганну Параска.

— Ето ўжо наша дзело.

КОРАТКА

□ Карціны выдатнага рускага мастака А. Архіпава карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў працоўных навай рэспублікі. Яго палотны «Па разе Анка», «Прані», «Сялянкі са збана», «На Волазе» і іншыя з'яўляюцца шэдэўрамі рускага жывапісу. Дзімні спойнілася што год з дня нараджэння А. Архіпава да гэтай гадзіны ў Гомельскім драматычным тэатры імя У. І. Леніна падрыхтавалі выстаўку прысвечаную мастаку. На выстаўцы — манатграфіі аб жыцці і творчасці А. Архіпава, альбомы зрападуўчай карцін, паштоўкі. Выстаўку з цікавасцю аглядаюць навадзанаўцы бібліятэкі.

□ У населеных пунктах Ціхонавіч, Асіцын і Старажы, што на тэрыторыі Ільгаса імя Леніна Пашчаніцкага раёна, створаны і працуюць сельскія бібліятэкі на грамадскіх асновах. Іх узначалілі кнігалюбы — калекцыяністы Г. В. Зубічын, І. І. Іваніч. На выстаўцы заагачдны сьвінагодаўчы фермы Ільгаса У. І. Ляпціц. Для гэтых бібліятэк Заваішчынскі сельскі бібліятэка выдзеліла калі 1.000 экзэмпляраў папулярнай, навукова-папулярнай, мастацкай, сельскагаспадарчай і іншай літаратуры.

«СВАБОДНЫ СВЕТ» БЕЗ ГРЫМУ

Марыя-Луїза шукае жыллё

Каля аднапаўвяховага дома № 55 на рымскай вуліцы Чэкіна, група паліцэйскіх. Яны не дазвалялі нікому наблізіцца да дома і асабліва ўважліва сочыць за тым, каб нічога не кідалі ў вокны. А наваколя тоўпіцца мужчыны, жанчыны, дзеці.

Што ж адбылося тут, у бедным квартале Рым? Чаму паліцэйскія патрулі адганяюць абураныя на тоўп людзей? Справа ў тым, што 26-гадовая Марыя-Луїза Сальфэрыні без дазволу ўлад заняла пустую кватэру ў маленькім доме. Ён не было дзе жыць. Марыя-Луїза выйшла замуж год назад, калі Луіджы Буче вярнуўся з ваянскай службы. Дэмобілізаваны салдат не мог знайсці работы.

Маленькая сям'я ледзь зводзіла канцы з канцамі. Калі шанавала, Луіджы ішоў працаваць на кінастудыю Чынечата. Ён удзяліўся ў масавых снігах. А часцей за ўсё работы не было. Тады папругі заагваліся тужэй, і шчы больш асялярожна Марыя-Луїза трапіла кожную ліру.

Маладажонкі зымалі пакой у прыватным доме. За яго іх бралі 25 тысяч лір у месяц. Гэта вялікая сума не толькі для чалавека, у якога няма пастаянай работы... Хутка сям'я, яе запавязалася гаспадару. На працягу двух месяцаў яны не маглі плаціць за кватэру.

Настала немінуца. Іх проста выкінулі на брук. Але ж Марыя-Луїза праз два месяцы чакае дзіцяці. І вось у рэспачы яна пайшла на крайні сродак. У суседнім доме ўжо тагоў дзесяць пуставаў кватэра, у якой хацеліся дрывы. Днямі Марыя-Луїза здолела праз акно пранікнуць у кватэру і забарывавацца там.

21 жніўня раніцаю ў дзверы пастанулі двое паліцэйскіх. Яны паглядзелі, каб маладая жанчына неадкладна вызваліла памішанна. Яна адмовілася падпарадкавацца. Паліцэйскія пайшлі, але справа на гэтым не скончылася. Новы паліцэйскі патруль акружыў дом. Пачалася асада. Паліцэйскія голалі хочучы прымусяць дзяржоружанчыну пакінуць жыллё. Але Марыя-Луїза вырашыла трымацца да канца. Жыхары навакольных дамоў — на ёй баку. Ашукаўшы паліцэйскіх, яны здолелі кінучь ёй у акно пакет з ежаю. Вядома, наўрада і Марыя Луїза здолела вытрымаць працяглую асаду...

Такія італьянскія сталіца. Дзесяці тысяч пустых кватэр, выдатныя новыя кватэры, прыгожыя зручныя дамы — побач жанчына, якая ў рэспачы б'ецца за права мець дах над галавою. І гэта не адзін выпадак у хроніцы «Вечнага горада». Надаўна група жанчынаў заняла васьм тэксамі палы дом. Паліцыя сляю выкінула іх адтуль. «Парадак» усталяваўся. «Дом, мілы дом...» — спяваецца ў адной італьянскай песні. Для тысяч людзей — гэта толькі мары да словы з песні. Паўтарою, не таму, што ў Рыме няма кватэр, а таму, што яны каштуюць мільёны лір, якіх няма ў простага чалавека. Вось сутнасць трагедыі Марыя-Луїзы Сальфэрыні і многіх тысяч такіх, як яна.

Ягнен ЦІМАФЕЎ, уласны кар. АДН.

«Аклахома-Кід» робіць долары

Амерыканская крмінальная паліцыя ў ліхаманцы. Зроблена злычства, незвычайнае назват для Злучаных Штатаў. Украдзена сума ў два мільёны долараў. Банда тых зніклі бандзія. Але раска-

жам усё па парадку. Служачыя пошты Патрык Шэна і Фрэд Барнэй атрымалі заданні ў спецыяльнай машыне перавезці шаснаццацігадышнюю з атлантычнага курорта Кейп Коуд у Бастон. У машынах знаходзілася вырочка ўсёх баняў Кейп Коуд. Машына з грашмамі ішчылася са скорасцю 70 кіламетраў у гадзіну. Шэна і Барнэй нават не звярнулі ўвагі на легкавы аўтамабіль, што стаў на ўзбочыне дарогі. Між тым, як толькі яны праехалі, з аўтамабіля выйшаў чалавек і паставіў на шашы знак, які забараняе рух.

На пастыным участку дарогі перад банкаўскай машынай раптам вырас паліцэйскі. Шэна і Барнэй спыніліся і вылезлі з кабінны. У адно імгненне яны былі акружаны людзьмі з пісталетамі. Разумечо, што супрацьдзейнічаюць боссы, паштовыя служачыя кінулі зброю.

Ледзь толькі прышлі паведамленне аб гэтым абрабаванні, як у амерыканскім друку зноў з'явілася мянушка гангстэра № 1 — «Аклахома-Кід». «Аклахома-Кід» або Роберт Улькканс — завадатар буйнейшай банды злычстваў у ЗША. Улькканс паставіў

сваю бандыцкую справу на шырокую нагу на ўзроўні сацінага капіталістычнага прадпрыемства. У «Аклахома-Кіда» ёсць нават свой уласны «стэхнічны дырэктар» — некалі Альберт Нубаўм, які да драбніц дэталі плануе любое «мерарпрыемства» гангстэраў. Банда мае свой уласны сямалёт, кароткахвалевы радыёапаратурак, а ёе начальнік мае «бранаўнаўна машыну, асншчанаю кулямётам. Амерыканскія газеты пішучы, што шайка Улькканса ўжо абрабавала больш 30 банкаў.

Што ж пераходзіць амерыканскай паліцыі ізаляваць злычцаў і пасадзіць за кратаў? Агенты ФБР абраўдаваюцца цяпер тым, што ў іх няма «ніякіх доказаў» і адпраўныя пункты для абвінавачвання. Журналісты па-свойму тлумачыць падобную нерахунчасць: «Аклахома-Кід» ўжо даўно вышчылае аірыпрату не толькі паліцэйскіх, але і чынам вышчыла. Ці не таму пасля сенсацыйнага абрабавання на бастонскай шашы паліцэйскія да гэтага часу не знайшлі ніякіх слядоў, акрамя двух спаленых аўтамабіляў ды пустае мяшкоў, кінутых бандытамі?

Даруецца свабода... п'янства

Не так даўно ў Паўднёва-Афрыканскай Рэспубліцы быў прыняты так званы закон «аб сабатажы», паводле якога ўсякае парушэнне палітыкі апарэтыду караецца ад п'яці гадоў турмы да пакарэння смерцю. Гэта новая расіска выхадка была сустрача гнелам і абурэннем па ўсёй краіне. І вось улады ПАР зрабілі выгляд, што гатовы пайсці на некаторыя ўступкі ў карысць карнажнага насельніцтва краіны. Расісты вырашылі «агшчаслівіць» калароных. У чым жа выйшла гэтая «адабрэдзенасць»? У тым, што ўрад Феруруда дзямі адмяніў закон, які забараняў неграм, азіятам, мулатам і метысам купляць алкагольныя напіткі. Цяпер у магазінах паявілася

нават віно з этыкеткамі на афрыканскіх мовах. Звеш ужо сапраўды нічога не скажам: поўная раўнавага... Між іншым, каб гэтыя «свабодныя» не было прынята за чыстую манету, новы закон яшчэ раз падкрэслівае, што «каляроныя не могуць піць у адным паяншчым кані з белымі і наведваць белыя кафе і рэстараны». Але гэта, вразумела, дэталі. Галоўнае тое, што мсцовасе насельніцтва цяпер зусім законана можа заліваць свае беды віном. «Замест грамадзянскіх правоў» — бутэлька гарэлкі, — так каменіруюць новы алкагольны закон аўстрыйская газета «Фольксштйм».

А. ГУРКОУ, [АДН].

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ. Рэдакцыйная катэгорія: З. І. АЗГУР, А. І. БУТАКОУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, В. УЛ. ІВАШЫН, А. М. МАРШЧІНОВІЧ [адказны сакратар], П. Ф. ПРЫХОДЗЬКА, Р. К. САБАНЕНКА [намеснік галоўнага рэдактара], М. Г. ТКАЧОУ, І. З. ШАРАХОУСКІ, І. Б. ШАЦІЛА, Р. Р. ШЫРМА.

ДА УВАГІ КІРАўНІКОў ПРАДПРЫЕМСТВАў І УСТАНОВ, КАЛГАСАў І САУГАСАў, ДЫРЕКТАРАў І ЗАГАДЧЫКАў БІБЛІЯТЕК, ДАМОў КУЛЬТУРЫ, КЛУБАў, ШКОЛ, ДЗІЦЬ-ЧЫХ САДОў І ІНШЫХ АРГАНІЗАЦЫЯў.

З 25 жніўня 1962 года прадпрыемствы Саюздруку прыступілі да прыёму заявак на падпісцы на газеты і часопісы на 1963 год

для бібліятэк, клубаў, чырвоных куткоў, хат-чытальні і іншых арганізацый рэспублікі.

АФАРМЛЕННЕ ПАДПІСКІ БУДЗЕ ПРАВОДЗІЦЦА З 1-га ВЕРАСНЯ ПА 1-а КАСТРЫЧНІКА Г. Г.

Пасля гэтага тэрміну «Саюздруку» не гарантуе поўнага за-давальнення заявак на газеты і часопісы.

«Саюздруку» Міністэрства сувязі БССР.

На Вераснеўскім ЭКРАНЕ

Цікавую гісторыю расказа гледачам мастацкая кінаопавесць «Сповідзь», створаная рэжысёрам Ус. Вароніным на Адэскай кінастудыі па сцэнарыі М. Канока і Н. Ражкова. ...Жыццё, якое ўступала на кожным кроку ў супярэчнасць з рэаліяй, ставіла перад семіярастам Васільям сцілі пытанні. Ён шукаў на іх адказу і не знаходзіў. Ён бачыў, як жорсткая фанатычнасць пата Фодія, наймольны кодэкс деу-